

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ' (ΕΞΑΜΗΝΟΥ)

Σάββατο Αθήνα, 25 Ιουλίου 1920

ΑΡΙΘ. 694

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ: "Ενας ανθρωπος σ' ενα χωρίο".
Π. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ: "Ο μετανίστης". (Τέλος).
ΙΟΥΣΤΙΝΑ: Φύνωποιρινό.
ΜΙΧ. ΘΕΡΒΑΝΤΑΣ - Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ: "Ο Δόν Κιχύτης (συνέχεια)".
Ο "ΝΟΥΜΑΣ": Φαινόμενα και πράγματα.
ΧΡ. ΓΑΝΙΑΡΗΣ: Μοιρολόγια.

ΛΑΥΡΑΣ: Παλιές θύμησες.
Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ: Γλωσσολογικά: "Ακέριος—Ολάκερος κτλ."
ΑΘΗΝΑ ΓΡΑΓΜΑΝΟΥ-ΓΙΑΝΝΙΟΥ: Γιὰ τὶς γυναικεῖς που ζητοῦνε ψῆφο.
ΑΣ. ΓΚΙΜ: Στὸ περιγάλλητης γνώσης.
ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΙΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ: Νεοελληνικὴ φιλολογία. — Ξένη φιλολογία. — Χωρίς γραμματόσημο.

ΕΝΑΣ ΑΝΔΡΟΠΟΣ Σ' ΕΝΑ ΧΩΡΙΟ

Ο ποιητής Κωστής Παλαμᾶς έβγαλε ἐναντίον τούτου «ΑΙΓΑΙΗΝΗΜΑΤΑ». Στὸ ἀντίτυπο πούστιλε στὸν Ταγκόπουλο, «ποὺ κυριαρχεῖ στὸ διηγήμα», χαραχτηρίζει, στὴν ίδιοχειρη ἀμφιέγωσή του, τὰ «ληγγίματά» του ὡς «καλλιτεχνικὰ ξανακινούργιωμένα» καὶ τὸν ἔσωτό του «απαγχρησιακὰ διηγηματογράφο». Ομως, ὅσο πιμπτικὰ ἐπεροβολικὸς καὶ ἄν είναι ὁ χαραχτηρισμὸς ποὺ δίνει στὸν Ταγκόπουλο, ὡς διηγηματογράφο, τόσο ὑπερβολικὰ μεξιδιόφρονις είναι ὁ χαραχτηρισμὸς ποὺ δίνει στὸν Κατσίτη. Γιατὶ τὰ διηγήματα τοῦ Παλαμᾶ δὲν ἀξίουνε, καθὼς λέει στὸ σύντομο πρόλογό τούτου «γιατὶ ξεσκεπάζειν κινδύνη συμπληρωμάτων τὸ χαραχτήρα» των τοῦ φιλολογικοῦ, μά και γιατὶ, τὸ κάτιον κάτω, εἰναι διηγήματα τοῦ Παλαμᾶ, ποὺ κάτι, θαρροῦνε, πάει νὰ πεῖ κι αὐτό. Άπο τὸν τόμον ξανατυπώνουμε ἐδὴ ένα, τὸ πρῶτο, ποὺ ἀν καὶ πρωτογράφητητε στὸ 1900, εἶναι τόσο σύμφωνο μὲ τὴν ίδεολογία τῆς ἐποχῆς, ποὺ μποροῦνες ἀξιόλογα νὰ πρωτογραφήτενε καὶ σήμερα.

Απὸ τόπον ἄλλον ένας ανθρωπος λέθε σ' ένα χωρίο.

Τὸ χωρίο σὰ βιθισμένο σὲ λαγκάδι. Γύρω, τοῦ χωριοῦ οἱ πλαγιές, τοῖχοι φυλακῆς χλωροπόδινις.

Καὶ είπεν ὁ ανθρωπος πρὸς τοὺς χωριάτες:

— Τί ώροις καὶ τί μεγάλος ποὺ δέλγνεται ὁ κόσμος γύρω σας!

Καὶ τοῦ ἀποκριθήκαν οἱ χωριάτες:

— Άληθεια! "Όλο πρασινάδες μᾶς περιέχουν. Τὰ βουνά ρεις ἔχουμε, τὰ βουνά μας. "Έχουμε καὶ τὰ λιοστάσικ μας. Ζοῦμε μᾶς στὴν. Πέρα ἔκει στὸ φίλοβοΐνι δυὸ τρεῖς φορές τὸ χρόνο σταίνουμε ζωηρότατα πανηγύρια καὶ γλεντοκοποῦμε. Τὸ στρώνουμε στὸν ήσοιο τῆς κουκουναριᾶς. Πλέκουμε στεφάνια ἀπὸ μυρτιές καὶ τὰ φοροῦμε. Τὸ μεγάλο πράσινο ζουνάρι τοῦ λαγκαδιοῦ μᾶς σφριχτοδένει κειμάνα καθοκάσι.

Σὰ δὲ σκάφτουμε καὶ σὰ δὲν ὁργώνουμε, τὸ χαιρόμαστε ἀπὸ τὰ παράθυρά μας.

Καὶ τοὺς εἴτε τότε ὁ ἀνθρωπος:

— Κάτι ἄλλο ἥθελα νὰ σᾶς πῷ. Τὸν κόσμο γέρει σας, τὸν ὄντα καὶ τὸ μεγάλο, δὲν είναι μιτοετό, ἀνθρωποῖ μου, νὰ τοὺς χαρῇτε ἀπὸ τὰ παρεθύρια σας. Τρεχάτε, σκαρφωλῶστε στὸ βοινό, τρεχάτε παρεπέρα ἀπὸ τὰ πανηγύρια σας, κάτι στὴ φίλοβοΐα. νιά, φημότερα, φημότερα, καὶ ὡς στὴν κορφή τει φτάστε. Κι ἀρσοῦ φτάστε ἐκεῖ, τότε γίγκτε μὰ ματιὰ πλαστιά, μακριά, τοικύδω σας, πρὸς τὰ βάθια καὶ πρὸς τὰ πλάτια, πρὸς τὸν διέσοδο σας. Οι γυνοίς, ὀγκανοίς, μὲν τὰ χούκιατα κι ὅλο τὸ φῶς, τὴν πλάσιτη ἀκέριαν, ἀκομάτιαστη δλόγυρά σας. Θὰ διῆτε τότε κάτου κάτου κάτου, περάμερα, βαθιά. ἔνα μικρὸ σημάδι ἀσπροδερό ποὺ μιὰ λιγνή λογρίδα θὰ τὸ φισιώνη βαθυπιγάστην. Καὶ θὰ είναι τὸ χωρίο σας, μὲ τὴ λαγκαδιά του. "Ομως τότε, διαν θὰ τὸ ματιάστε ἀπὸ μακριά μακριά, σὰν κάτι λαγοστὸ καὶ σὰν κάτι ξένο, καὶ σὰν κάτι μακρυμένο, τότε πεὶ θὰ τὸ διῆτε δλόκερο, οιμιαζεμένο, σὰν κάτι ζεντανό, δργανικό η σὰ μιὰ καλοδουλεμένη ζωγραφιὰ μὲ τὴν κορνίζα της εἰκόνα, ποὺ μικρούλα κι ἀν είναι, δὲ γάνει τίποτε ἀπὸ τὴ γάρη της. τότε, ἀνθρωποῖ μου, τότε ποὺ θὰ ξενοίξετε τὴ μικράδα του καὶ τὴν ταπεινούσην τοῦ χωριοῦ σας μιτόνες στὸν δλόκερο, τότε μακριά, νοιώσετε μέσος σας πιὸ βαθιὰ τὴν ἀγάπην τοῦ χωριοῦ σας. Γιατὶ θὰ διῆτε πῶς δὲ μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ χωρισμένη' η πατρίδα σας, πῶς είναι κι αὐτὴ σφριχτοδεμένη μὲ τὰλλα τετράδια γύρω στὸ δεχτυλίδι τοῦ κόσμου πῶς είναι κάτι δυσκολοεξεγώριστο ἀπὸ τὰ θλα. Άπο τὴν ἀγάπη τοῦ χωριοῦ ποὺ δὲν ξέρει καὶ δὲ διέλεπε διέσοδος, ποὺ δὲν ξεχωρίζει τίποτε μακριά, είναι ἀσύγκριτα σπουδαιότερη καὶ καρπερώτερη η ἀγάπη ποὺ τὴν πατρίδα δὲν τὴν ἀποχωρίζει ἀπὸ τὸ πᾶν. Είναι η ἀγάπη ποὺ ὁγκαπῇ δχι ἀπὸ τὰ καμηλά τὰ παρεθύρια, είναι η ἀγάπη ἀπὸ τὰ

χορφοθούνια.

Τὰ λόγια τοῦ ἀνθρώπου πήρανε δρόμο σὸδα χωριό. Κι απὸ στόμα σὲ στόμα, καθὼς εείτανε καὶ δυσκολονήτα κάπως γιὰ τοὺς καπηλένους τοὺς χωριάτες, παραλλαξαν, πήρανε κι ἐλλα νοήματα. Κι απὸ στόμα σὲ στόμα φτάσανε σταύτια τοῦ ἀφέντη ποὺ εἶχε τὸ χριστὸν τοιφλίκι του καθὶ τοὺς χωριάτες ὑποταχτικοῖς του. Καὶ εἶπε μὲ τὸ νοῦ του ὁ ἀφέντης :

— Τώρα θὰ τοὺς γητέψῃ αὐτὸς ὁ πλάνος τοὺς ἀνθρώπους μου. Θὰ τοὺς ὄντας τὴν πατρία γιὰ τοὺς μακρινοὺς τοὺς δρόμους καὶ τὸν πόδον γιὰ τὰ ψηλὰ ἀνεβάσματα. Θὰ τοὺς πάρῃ ἀπὸ τὴν δουλειά τους, θὰ τοὺς βγάλῃ ἀπὸ τὰ μεροκάματα, θὰ τοὺς κάμη ἀκαμάτηρες καὶ ψωροπερήφανος. Ἀδιάφορους θὰ τοὺς κάμη πρὸς τὰ σπίτια τους καὶ πρὸς τὴν δουλεψή μου. Θᾶ μοῦ σηκώσουν κεφάλι. Ἀπὸ δουλευτάδες θὰ μοῦ γίνουν καταφρονητάδες. Θᾶ μοῦ λιγοστέψουν τὰ χέρια καὶ θᾶ μοῦ κιντυνέψουν τάγαδά μου.

Καὶ δροντοφόνησε πρὸς τοὺς ὑποταχτικούς του :

— Διώχτε καθὶ γκρεμίστε τον ἀπὸ δῶ τέροι τὸν κακὸν αὐτὸν ἀνθρώπο, τὸν πλάνο, τὸν ἀερολόγο, τὸν ἀτσιγγανό καὶ τὸν ἀκάθαρτο. Θᾶ μολέψῃ τὸ χωριό μας. Μὲν ἔχει αὐτὸς πατρίδα, καὶ ήρθε νὰ μᾶς δασκαλέψῃ τὴν καταφρόνηση πρὸς δὲ τὸ Θεός μᾶς ἔδωκε ἀγιώτερο καὶ τιμιώτερο : Πρὸς τὴν Πατρίδα !

Κ' ἔβαλε τοὺς δούλους καὶ τὸν πετροθόλησαν τὸν ἀνθρώπο.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΘΡΑΚΙΩΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ο ΜΕΤΑΝΑΣΤΗΣ

3—

Στὴ Γαργαρέττα τονὲ φιλοξενοῦσε γιὰ κάμπτοσες μέρες τὸ Θοδωρῆ ἔνας φοιτητῆς ἀρέτη τὴν πατρίδα του, ποὺ εἶχε καὶ τὴ μάννα του μαζί, πούχε λίγη συγγένεια μὲ τὸ ματριά του. Ἐκεῖ εἶχε κατασταλάξει, πάντα κρατῶντας στὸ χέρι τὸ περίφημο ζεμπύλι του, καὶ σέργοντας τὸ ἀκόμα ιστορικό πανταλόνι του, ποὺ χρόνια καὶ στὴν πατρίδα τὸ φορούσε πάνου στὴ δούλικά καὶ στὸν ὕπνο. Κοντά στὴ θειά του, νὰ πούμε, υσφαλισμένος ἀπὸ ἔξοδα, καρτεροῦσε τὸ ποθητὸ καράβι, ποὺ θὰ τὸν ἔρριψε στὴν ἀγία γῆ, διπὼς τὴν Σέλεγε, τὴν Ἀμερική, ποὺ ἀφρικαρίζει τὸν παρά, διπὼς ακούγει στὴν πατρίδα. Μεγάνυχτα ζούσε μια ζωὴ τοῦ δινείδουν, ἔπλεε ο ἔνα πέλαγο εὐτυχίας κ' εἰδομονίας. Ο φοιτητῆς πολλὲς φορὲς τὸν ἔβλεπε νὰ πέφτει σὲ ἔσταση καὶ νὰ κάνει κίνησες τέτοιες, σὰ νὰ μιλοῦσε μονάχος του. Στὴν προγματικότητα ὅταν συνέχονταν, γελοῦσε μόνος — "Ἄγι νὰ πάρ' γη δργή τ' ἔν αὐτὸ ποὺ παθεῖν ! Ξέρες, ξάδερφε, γιὰ τὶ μοιάζω : Ἐν σὰν τὸ εἰδαρινθ' τὴ μπουλιούρτζη. Σὲ καλὸ νὰ ἔν ! — καὶ χαμογελοῦσε. — Μιὰ βολὰ ἔνας μπουλιούρτζης πουλοῦσε μπουλιούργια. "Ο, τ' κέρδιζε πὲ τὸν κοφίν, τὰ γυαλιά τ', τόκανε πρᾶμα. Αὐτὸ τὸν καλοφάνη. Κουρασμένος καθὼς εἶτανε μιὰ βολά, κάθισε σέναν ἰσκιο τὸ μεσημέρι κοντά στὸν τοίχο, διπλώσε τὸ ποδάρια τ' κοντά στὸ κοφίν τὰ γυαλιά, κι ἀρχίνσε νὰ σκεδιάζει. — "Αμα πουλήσω τὸ ποφίν' αὐτόνα, δ' τ' κερδίσω θὰ τὸ κάνω διό, μᾶς πουλήσω τὰ διό θὰ τὸ κάνω τρία, τὰ τρία τέσσερα, δις ποὺ θὰ γένω πλούσιγιος. Ο Σουλτάνος θὰ φοβηθεῖ,

θὰ μὲ θειέησ' γαμπρό τ', γιὰ δὲ θὰ μέλω, κείνης θὰ θέλει, γιὰ δική, δισπου θὰ τοῦ πῶ : — "Ωχ, ἀδερφέ, ἀφούς μ' ήσυχόνα πεκεινά. . . . καὶ λέγοντας αὐτανά τὰ θέγια τ' δόκι μιὰ φροτοδιά τὸ κοφίν του, ποὺ πήρε τὸν κατήφορο μέσ τη θάλασσα. Ήδην τὰ γυαλικά, πάν τὰ μπουλιούργια ! . . . Ο μπουλιούρτζης τότες ξέντησε πὲ τὸνερο τ' μὰ είταν ξώρας.

— "Ετσ' καὶ γιώ, ξάδερφε, λογαριμάζει ἀγντε νὰ διούμ' ποὺ θὰ θειῇ μὲ κεῖν τὸν Πατρικόποιο.

Περιμένοντας τὸ βαπτόρι, ἔκαμε μερικοὺς καλοὺς ύλοσημερούς γύρους στὴν Αθήνα. Μὲ τὸν ξάδερφο πῆγε καὶ στὸ Μουσεῖο. Πέρασαν δηλ τὴν αἴθουσα κ' είχανε φτάσεις στὸν Εφρην τὸν Αντικημήρων. Στὸ μεταξὺ ἔφαγε μὲ τὰ χέρια του τὰ μάρμαρα, νὰ βεβαιωθεῖ φιλητανε φέματα. — Τσου, τσου, τσου, μωρέ εἶ ! , ἔκανε σαπομένος. Γιὰ τὸν Εφρην διάδερφός του τοῦ εἶχε πεῖ πῶς τονὲ βρήκανε μέσα στὴ θύλασσα μαζὶ μὲ ἄλλα κομάτια. Ο Θοδωρῆς, ψάχνοντας καλά νὰ βεβαιωθεῖ πῶς είταν ἄγαλμα μπρούτζινο, φώναξε : — Ξάδερφε, ντεμέκ αὐτονάς τονίχε, ε; τὸν μπρέε ! . . .

Μὰ τὸ καρδάνι ἀργοῦσε κι ὁ Θοδωρῆς ὡς ἔνα μῆνα είπεννανέτα στῆς θειᾶς τὰ χέρια καὶ τὴ φιλοξενία. Εξὸν ἀπὸ τὸ εἰσιτήριο του πονθγαλε, δὲν εἶχε πάρα λίγα λεπτά γιὰ φαγὶ τοῦ ταξιδιοῦ. Τόχε σίγουρο πῶς ἀπὸ κεῖ κάποιος πετε τοὺς γιοὺς τὴ Ζιοντζᾶ τὴ χαρτοπώληρι θὰ τονὲ βοηθοῦσε νὰ περάσει μέσα στὴν Ἀμερική. Στὸ ταξίδι του πρόστεσε κ' ή θειά του λίγα πούχε γιὰ χαρτζίλικι δικό της καὶ τὸν ξεριφούδησε. — "Εννοια σου, ἀμνιχ, καὶ γιώ θὰ δεῖς τ' ἔν Θοδωρῆς.

Σὰν ἔφυγε, ή θειά του τράβηξε τὸ γιασιά της.

— Θειέ μ' πιὰ γλύττωσα μ', τὸ καλὸ νάζ' μὰ νὰ μὴν ξανάρθετ' τὸ καλὸ νάζ' ! . . .

***

Ο Θοδωρῆς τώρα πιὰ ξεχάστηκε στὸ σπίτι τῆς θειᾶς του. — τῆς ψευτοθειᾶς — γιατὶ ή ἀνάγκη τοῦ Θοδωρῆ τὴν ἀνάδειξη στὴ θέση αὐτή γιὰ νὰ τὸν φιλοξενεῖ καὶ νὰ τραχή τὶς ἀγκαρείες του. Πολὺν καρό δὲν ἔγινε λόγος πιὰ γιατὶ τὸν κεῖ μέσα. "Ἐνα μεσημέρι γυροῦσεν ἀμέριμνα ή θειὰ τοῦ Θοδωρῆ ἀπὸ τὴν Αθήνα. 'Ανέβαινε λίγο τὸν ἀνήγρορο τὸν δρόμον, κατεβαίνοντας ἀπὸ τὸ τραύ. Φορεῖσε τὰ γυαλιά της καὶ κρατοῦσε τὴ τσάντα τῆς στὰ χέρια, μὰ κρεμαστὴ τσάντα, δῶρο τῆς νύφης της. Μόνο λιγοθυμὰ ποὺ δὲν τῆς κατέβηκε, δταν, πλησιάζοντας, αντίκρισε τὸ Θοδωρῆς, καθισμένον στὰ πόδια του πάνω, σὰν Τσούκος χωριανός, καὶ νὰ κρατάει ἀνάψιες στὰ σκέλια τοῦ τὸ περίφημό του ζεμπύλι.

— Πῶς ἔν αὐτό, μπρέ παιδί μ'; ἀρώτησε στοιχιώντας ἀποσταμένη ἀπὸ τὴν κούρση τῶν ποδῶν τῆς καὶ τὴν κόπωση τῆς ψυχῆς της.

'Ο Θοδωρῆς, ἀπλυτος, ἀχτένιστος, μὲ δάκρια στὰ μάτια, σκονισμένος, σὰ χαμάλικο κάρρο, δὲν μπόρεσε νὰ ποκριθεῖ. Μόλις σηκώθηκεν ἀπὸ τὴ θέση του κ' ἐστάθη.

— Πῶς ἔν, μπρέ παιδί μ'; ξαναρώτησεν ή ξριμηθεῖσα.

— Νά ! ἀγντε ἀνοιξ' καὶ τὰ λέμ' μέσατ τὰ δικά μ', ἀμνιχ, εν.... δφτα...., καὶ δόθηρε στὸ κλάδιο, ε-